

БЕКТЕМ
Б. Осмонов атындагы
ЖАМУнун ректору, т.и.д.,
профессор
Усенов К.Ж.

2024-ж. « 20 » май

**Илимий-изилдөөчүлүк, илимий-техникалык иштердин натыйжаларын,
илимий жана (же) илимий-техникалык ишмердүүлүктүн натыйжаларын
ИШКЕ КИРГИЗҮҮ АКТЫСЫ**

1. Ишке киргизүүнүн автору (соавторлору): Кудаярова Барнохан Анваровна.

2. Илимий-изилдөөчүлүк, илимий-техникалык иштердин, илимий жана (же) илимий-техникалык ишмердүүлүктүн аталышы: 12.00.01 – укуктун жана мамлекеттин теориясы жана тарыхы; укук жана мамлекет жөнүндө окуулардын тарыхы адистиги боюнча юридика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган “**Кыргыз Республикасында үй-бүлөлүк зомбулуктан аялдарды сактоо жана коргоонун теориялык-укуктук негиздери**” деген темадагы диссертациялык иш.

3. Кыскача аннотация: Азыркы коомдо зордук-зомбулукка, анын ичинде, үй-бүлөлүк зомбулукка тиешелүү түрдүү социалдык нормалар жашап келет, кээ бирлери бардык эле адамдарга карата зомбулук көрсөтүүнү четке кагышса, башкалары аны кандайдыр деңгээлде актоого алышат. Алар адамдар ортосундагы гуманисттик мамилелердин болуу талабы кечиримдүүлүккө, инсандар аралык сый-урматка, жаралган чыр-чатактуу кырдаалдарды өз ара түшүнүшүү менен чечүүгө чакырат.

Үй-бүлөдө аялдарга карата зомбулук бүгүнкү күндө, XXI кылымдын биринчи чейрегинде да экономикалык жана маданий өнүгүү деңгээлине карабастан ар кайсы өлкөлөрдө жана континенттерде көйгөй бойдон калууда. Бул факт аялдардын жашоосуна гана эмес үй-бүлөнүн жана бүтүндөй коомдун атмосферасына терс таасирин тийгизүүдө.

Акыркы жылдары бул көйгөй коомдук илимдердин өкүлдөрүнүн гана эмес бүтүндөй коомдун көңүлүн бурууда. Үй-бүлөдөгү зомбулук азыркы Кыргызстан үчүн олуттуу көйгөй болуп саналат, эксперттер тарабынан ал коомдун социалдык туруктуулугуна коркунуч келтирген олуттуу факторлордун бири катары бааланат.

Үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуунун жана ага каршы күрөш жүргүзүүнүн укуктук багыттарынын теориялык жактан жеткиликтүү деңгээлде изилдөөгө алынбагандыгынын натыйжасында бул маселе бул күндөргө чейин коомдо курч проблемалардын бири катары сакталып келүүдө жана бул көйгөй ушул диссертациялык изилдөөнүн актуалдуугун билдирет.

Изилдөөнүн жүрүшүндө төмөнкүдөй илимий негизделген жоболор даярдалды:

- үй-бүлөлүк зомбулуктун укуктук аныктамаларын теориялык-практикалык жактан терең жана ар тараптуу талданды;
- үй-бүлөлүк зомбулуктун түрлөрүн жана формаларын изилденди;
- үй-бүлөлүк зомбулукка алып келүүчү факторлорду аныкталды;
- үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу жана аны менен күрөшүүгө байланышкан эл аралык жана чет өлкөлүк тажырыйбалар менен мыйзамдарды анализденди;
- Кыргыз Республикасындагы үй-бүлөлүк зомбулуктан коргоого алуунун укуктук механизмдерин ачуу жана аларды жакшыртуу боюнча сунуштар берилди;
- үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуунун жалпы социалдык чараларын жана механизмдерин аныкталды;
- үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуунун жана аны менен күрөшүүнүн алдынкы укуктук механизмдерин иштеп чыгып жана аларды тиешелүү тармактарга сунуштады.

4. Ишке киргизүүдөн жаралган эффект: Диссертациялык иште үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуунун, ага каршы күрөш алып баруунун теориялык-прикладдык жактары ачылды. Изилдөөгө алып жаткан негативдик социалдык-укуктук көрүнүшкө, анын түрлөрүнө жана формаларына, келип чыгуу себептерине терең жана ара тараптуу теориялык баа берилди.

Изилдөөнүн практикалык маанилүүлүгү тиешелүү уюмдар менен мекемелерге, жалпы эле коомчулукка, сот жана күч органдарына төмөнкүдөй сунуштардын берилди:

- үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуунун, ага каршы күрөш алып баруунун жалпы мамлекеттик саясатында профилактикалык жумуштарды оптималдаштыруу;
- үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алууда жана аны түп тамырынан жок кылууда эскиден калган патриархалдык түшүнүктөрдөн жана салт-санаалардан биротоло арылуу;
- диссертациялык иште келтирилген сунуш-пикирлерди үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу, ага каршы күрөш жүргүзүү багытында укук коргоо жана башка мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өзүн өзү башкаруу органдарынын активдүү колдонуу мүмкүнчүлүктөрү;
- диссертациялык иштин материалдарында берилген теориялык-практикалык жоболордун орто жана жогорку юридикалык окуу жайларында колдонулуусу.

5. Ишке киргизүү орду жана убактысы: Жалал-Абад ш., Б. Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик университети, Т. Байзаков пр., 57.

6. Ишке киргизүү формасы: Диссертациянын материалдары 2020-жылынан бери төмөнкү документтерде, иштелмелерде колдонууга ээ болгон:
- аталган университетте бакалаврдын “Юриспруденция” багыты боюнча “Мамлекеттин жана укуктун теориясы”, “Конституциялык укук”, “Уй-бүлө укугу” сабактарын окутууда колдонулду;

- “Мамлекеттин жана укуктун теориясы”, “Конституциялык укук”,
“Уй-бүлө укугу” сабактарынын окуу-усулдук комплекстерин жана жумушчу
программаларын даярдоодо колдонулду.

**Экономика-юридика факультетинин
деканы, э.и.д., профессор**

Аскарова А.К.

**Жарандык укук жана адвокатура
кафедрасынын башчысы,
ю.и.к., доцент**

Нарматов Н.К.

Кол талмасын тастыктады
Артукбаев ака ишен: А. Жамалеева

